

Het verlies van geld, geluk en gezicht

Romance scams, datingfraude en ‘sweetheart swindles’

Raoul Notté*

Onze samenleving is sterk gedigitaliseerd. Het internet is de arena waarin wij werken, onze financiën regelen, boodschappen doen, waar ons sociale leven plaatsvindt en we liefde zoeken.¹ Als gevolg van deze digitalisering is cybercriminaliteit in toenemende mate een probleem. De prevalentie van deze ‘nieuwe’ vormen van criminaliteit overstijgt inmiddels de ‘traditionele’ vormen van criminaliteit. Statistieken over de gehele wereld laten een vergelijkbaar beeld zien.

Onderzoek laat zien dat slachtoffers van cybercriminaliteit negatieve (financiële, psychologische en emotionele) gevolgen ondervinden (bijv. Cross e.a. 2016; Jansen & Leukfeldt 2018; Worsley e.a. 2017; Reyns & Randa 2015). Deze gevolgen worden geregeld versterkt door onbegrip voor het slachtoffer, gebrek aan ondersteuning (Worsley e.a. 2017; Cross e.a. 2016; Notté e.a. 2020) en onvoldoende kennis en mogelijkheden vanuit de politie en justitie om zaken succesvol aan te pakken (Leukfeldt e.a. 2013a; 2013b; 2018). Het bestaande slachtofferbeleid is gebaseerd op kennis over en onderzoek naar de ervaringen van slachtoffers van offline criminaliteit (zie bijv. Leukfeldt e.a. 2018). Het is van belang om meer kennis over deze vormen van slachtofferschap te genereren en te delen over de hele linie van wetenschap, beleid, opsporing, vervolging en ondersteuning.

* R.J. Notté MSc is als researcher/lecturer verbonden aan The Hague University of Applied Sciences (Faculteit IT & Design/Centre of Expertise Cyber Security). Hij is tevens promovendus bij het International Victimology Institute (INTERVICT) van Tilburg University.

1 Het CBS constateerde in 2013 al dat een op de drie vrijgezellen doet aan online dating en 14% van alle Nederlandse stellen elkaar kent via het internet, zie www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2014/25/steeds-vaker-relatie-via-internet.

Een eerste verkennend onderzoek² naar de gevolgen van cybercriminaliteit voor slachtoffers laat zien dat datingfraude of *romance scams*³ zeer grote impact op slachtoffers hebben (Leukfeldt e.a. 2018; Notté e.a. 2020).

Dit artikel poogt inzicht te bieden in het nog vaak onbegrepen fenomeen van romance scams. Dit wordt gedaan door te kijken naar wat het inhoudt, hoe vaak het voorkomt en wat de impact ervan is. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van beschikbare (inter)nationale data en onderzoeken over dit onderwerp. Ter illustratie zijn casussen en quotes van slachtoffers toegevoegd, opgedaan in interviews door de auteur van dit artikel. De aangehaalde citaten zijn afkomstig uit Leukfeldt e.a. 2018.

Wat zijn romance scams en hoe vaak komt zoiets voor?

Romance scams, datingfraude, 'sweetheart swindle' zijn alle benamingen voor dezelfde fraude. Het gaat om een emotioneel ingrijpende vorm van fraude waarbij de fraudeur, of scammer, het slachtoffer laat geloven dat hij sterke gevoelens voor het slachtoffer heeft. Het romantische aspect van deze vorm van fraude dient als het aas waar het slachtoffer mee wordt gelokt, voordat de dader overgaat op andere vormen van fraude, zoals voorschot- of identiteitsfraude.

Romance scams onderscheiden zich van andere vormen van fraude door in te spelen op het medeleven van mensen en de wens om liefde te worden. De romance scam bestond al in een predigitaal tijdperk: via contactadvertenties in de krant werden slachtoffers geworven. Door het internet is de schaal aanzienlijk toegenomen (Rege 2009), het biedt de mogelijkheid om informatie over het slachtoffer te vinden en een leugen te ensceneren via nepwebsites en profielen (Notté e.a. 2020). Dit laatste kan een effect creëren dat doet denken aan de Amerikaanse film *The Truman Show* (1998), waarin Jim Carrey als Truman Burbank zonder het te weten al zijn gehele leven de hoofdrol speelt in een realityshow.

- 2 Daarbij zijn vier slachtoffers van romance scams geïnterviewd en twee internationale wetenschappers die meerdere tientallen slachtoffers hebben gesproken, en is gesproken met vijf medewerkers van slachtofferhulporganisaties die slachtoffers en zogenaamde 'lotgenotengroepen' voor romance scams begeleiden.
- 3 Er zijn wereldwijd verschillende benamingen in omloop, in dit artikel zal de term 'romance scam' gebruikt worden om naar al deze zaken te verwijzen.

Onderzoeken (Rege 2009; Whitty 2013) laten zien hoe romance scams een vast proces volgen. De eerste fase is de constructie van een geloofwaardig nepprofiel dat niet van echt te onderscheiden is. Naast profielen op datingsites maken fraudeurs gebruik van nepprofielen van 'bekenden',⁴ vervalste websites van bedrijven en andere organisaties.⁵ In de tweede fase wordt contact met het slachtoffer gelegd, en worden een vertrouwensbasis en gevoelens van liefde gecreëerd. In de derde fase wordt om geld gevraagd via een tragisch narratief, zoals de diefstal van identiteitsdocumenten, plotselinge ziekte of een ernstig ongeluk. Wanneer de fraudeur succesvol is, zal dit verhaal zich verder ontpinnen en het slachtoffer meer geld overmaken. Dit proces zet zich voort totdat het geld op is of het slachtoffer stopt met betalen. Door de aanzienlijke tijd en aandacht die fraudeurs in scams stoppen,⁶ hebben veel slachtoffers lange tijd niet door dat zij worden opgelicht (Rege 2009).

Casus 1: Sara (42), schade € 220.000

Via de datingapp Tinder ontmoet Sara een buitenlandse man, die een succesvol eigen bedrijf heeft. De twee hebben al gauw dagelijks contact en het slachtoffer ontwikkelt sterke romantische gevoelens na het delen van passies, angsten, pijn en liefde. Alle informatie die het slachtoffer krijgt over de man klopt wanneer ze dit online controleert. Wanneer de man in het buitenland wat problemen heeft met zijn bankpas, laat hij het slachtoffer inloggen op zijn (achteraf blijkt valse) bankrekening om van daar geld over te maken. Dit vergroot het vertrouwen van het slachtoffer. Ondertussen maken ze, na maandenlang intensief contact, plannen om samen een woning te zoeken als hij, na afloop van zijn project in het buitenland, terug in Nederland is. Wanneer de man in de problemen komt met justitie in het buitenland, maakt het slachtoffer geld over (ze heeft op zijn 'bankrekening' immers gezien dat hij kredietwaardig is) en stopt hier pas mee wanneer alles op is en haar baas haar een lening weigert. Door een web van leugens, liefde en financiële afhankelijkheid van de investeringen die ze in de man heeft gedaan,

4 Zoals gefingeerde familie, vrienden, collega's en andere 'stakeholders' in het fraudeverhaal.

5 Zoals bijvoorbeeld een volledig geënceneerde maar functionerende internetbankierenomgeving, inclusief inlogscherms en saldo- en overschrijvingenoverzicht.

6 Het is niet ongewoon om maandenlang dagelijks (telefonisch) contact te hebben voordat er om geld wordt verzocht.

verliest ze uiteindelijk meer dan € 200.000 en haar huis. Sara woont tijdelijk op een camping in het Oosten van het land.
(Leukfeldt e.a. 2018)

Whitty (2013) komt tot een uitgebreidere beschrijving van het proces (zie figuur 1), waarbij een aanzienlijke tijd besteed wordt aan fase 2 en 3 om vertrouwen te creëren. In de ‘grooming’-fase wordt het slachtoffer het hof gemaakt, waarbij niet alleen vertrouwen, maar ook sterke emoties van verliefdheid worden opgewekt:

‘Ik kreeg een gigantische bos met rozen, bonbons (...) dan gaan ze je inpakken, je krijgt continu berichten: “Je bent de vrouw van mijn leven.” Hij zegt eigenlijk precies wat je wilt horen. Je wordt gewoon hartstikke verliefd op zo’n man.’ (slachtoffer, in: Leukfeldt e.a. 2018)

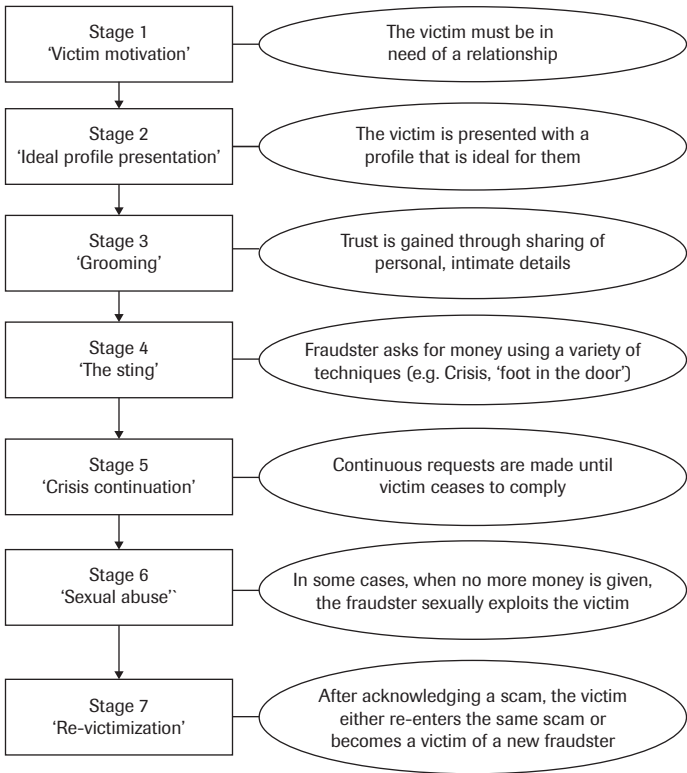
Wanneer er voldoende fundament is gelegd, wordt overgegaan op ‘the sting’: het slachtoffer wordt geconfronteerd met een crisissituatie die zonder het slachtoffer niet opgelost kan worden. Dit werkt tweeledig. Enerzijds geven slachtoffers aan vereerd te zijn om de persoon te zijn die door ‘hun geliefde’ benaderd wordt. Anderzijds worden slachtoffers mede-eigenaar gemaakt van het probleem dat de fraudeur schetst (Notté e.a. 2020). De fraudeur oefent grote druk uit op het slachtoffer om geld over te maken. Deze cyclus herhaalt zich totdat het slachtoffer weigert nog meer geld over te maken.

Doordat slachtoffers midden in de leugen leven en gevangen zijn in de spanning stopt het betalen pas vaak als al het geld op is. Dit wordt mede veroorzaakt doordat slachtoffers ‘pot committed’ zijn, stoppen met betalen betekent het verlies van alles wat geïnvesteerd is:

‘[Ik zat] er middenin en dacht als ik niet stop ben ik mijn geld kwijt (...) Ik kon de één procent hoop niet opgeven.’ (slachtoffer, in: Leukfeldt e.a. 2018)

In sommige gevallen worden slachtoffers na confrontatie met de dader op nieuwe manieren tot slachtoffer gemaakt, via identiteitsfraude, door afpersing met naaktbeelden, of zij worden benaderd door fraudeurs die zich bijvoorbeeld voordoen als de politie die persoonsinformatie of geld van het slachtoffer nodig heeft om de daders van de initiële oplichting te pakken (Whitty 2013).

Figuur 1 De zeven fasen van romance scam

Bron: Whitty 2013

Een volledig beeld van de prevalentie van romance scams is lastig te schetsen als gevolg van de lage aangiftebereidheid (Van de Weijer e.a. 2019; Hesselings & Versteegh 2016; Domenie e.a. 2012) en doordat politie en justitie niet per definitie als aanspreekpunt voor cybercrimes worden gezien (Domenie e.a. 2012; Jansen & Leukfeldt 2018; Jong e.a. 2018). Ook gevoelens van schaamte en eigen verantwoordelijkheid bij slachtoffers spelen een rol (King & Thomas 2009).

Voor data zijn we daarom afhankelijk van de Fraudehulpdesk, waar de meeste meldingen binnenkomen. In de afgelopen vijf jaar ging het om 700 meldingen met financiële schade. In totaal is er melding gemaakt

Tabel 1 Romance-scammeldingen en slachtoffers bij Fraudehulpdesk

Jaar	2017	2018	2019
Meldingen	313	412	639
Slachtoffers (financieel)	134	180	412
Totale schade	€ 1.651.769	€ 3.259.507	€ 3.744.300
Gemiddelde schade	€ 12.326	€ 18.108	€ 16.469

van € 12,5 miljoen, een gemiddelde van € 17.850 per persoon (Fraudehulpdesk 2020; zie tabel 1).

Een uitvraag via het EUCPN leert dat in Europese landen geen aangiftes van romance scams worden bijgehouden.⁷ De Deense politie weet via toegekende tags te herleiden dat er in het laatste jaar 272 gevallen zijn gemeld.

Online zijn meer data beschikbaar over romance scams. De Verenigde Staten en met name Australië houden een vrij volledige registratie bij. In 2018 werden meer dan 378.000 meldingen gedaan in Australië met een totale schade van A\$ 489 miljoen, een toename van 44% ten opzichte van het jaar ervoor. Romance scams hebben aldaar de op een na grootste financiële impact met een schadebedrag van A\$ 60 miljoen (ACCC 2019). In de Australische registratie is te zien dat met name Instagram en Tinder in deze periode veel gebruikt zijn om contact te leggen, betalingen zijn vooral gedaan via de bank, bedrijven als Western Union, bitcoin of iTunes cards. Voorts signaleren zij in toeneemende mate het gebruik van sextortion⁸ in romance scams (ACCC 2019). Statistieken van de FBI (IC3) laten een vergelijkbaar beeld zien: romance scams⁹ als de vorm van fraude met de een na grootste financiële impact, met meer dan 18.000 slachtoffers en een totaal schadebe-

7 European Crime Prevention Network; het netwerk wil het lokale, nationale en Europese niveau verbinden en de kennis en praktijken inzake criminaliteitspreventie in alle EU-lidstaten bevorderen en is in 2001 bij besluit van de Raad van de Europese Unie opgericht. Er is een uitvraag gedaan onder alle Europese lidstaten. Een reactie van Oostenrijk, Duitsland, Frankrijk, Hongarije, Luxemburg, Portugal en Roemenië leert dat deze landen geen specifieke registratie van romance scams of datingfraude bijhouden.

8 Waarbij het slachtoffer wordt afgeperst op basis van het (dreigen met) verspreiden van naaktfoto's of -video's.

9 Het Internet Crime Complaint Center registreert deze als 'confidence and romance fraud'.

drag van meer dan \$ 362 miljoen in 2018. Een toename van meer dan 70% ten opzichte van het voorgaande jaar (IC3 2019).

Het is eveneens interessant te kijken naar de achtergrond van slachtoffers. Data uit Australië laten zien dat zowel mannen als vrouwen slachtoffer worden van romance scams, vrouwen rapporteren daar over het algemeen meer absolute financiële schade (ACCC 2019). Dit komt overeen met Brits onderzoek onder 200 slachtoffers van romance scams (Whitty 2018), waarbij 60% van de vrouwen slachtoffer is ten opzichte van 40% van de mannen. Slachtofferschap in dit onderzoek ligt aanzienlijk hoger (63%) in de leeftijdsgroep tussen 35-54 jaar dan bij jongeren (21%) en ouderen (16%). Slachtoffers in het verkennende Nederlandse onderzoek waren eveneens hoofdzakelijk (driekwart) vrouw en tussen de 35 en 55 jaar (Leukfeldt e.a. 2018). Over het algemeen zijn slachtoffers hoger opgeleid en qua karaktereigenschappen scoren zij hoger op impulsiviteit en lager op zelfcontrole (Whitty 2018).

Casus 2: Jeanine (51), schade € 67.000

Jeanine ontmoet een man uit de VS op Tinder. Zij is zelf net gescheiden van haar man en de man uit Amerika heeft onlangs zijn vrouw verloren. In de periode van december tot juni hebben de twee innig contact. Ze delen angsten, liefde en passie. De man werkt voor een bedrijf dat containerschepen vervoert. Hij toont foto's van de schepen, de officiële documenten lijken te kloppen, en de man houdt rekening met het tijdsverschil dat er zou moeten zijn tussen Nederland en de landen waar hij zegt te bivakkeren. De twee ontwikkelen een romantische relatie waarin plannen ontstaan om na verloop van tijd samen naar een nieuwe woning te gaan zoeken. Hij toont haar een (nep)banksite om haar vertrouwen te wekken met betrekking tot zijn geld en zijn bedrijf. Zij wisselt voor hem (nep)cheques in die op zijn (nep)rekening verschijnen. Dan komt hij in de problemen met de douane, waardoor een van zijn containerschepen vastligt en zijn project ernstige vertraging oploopt. Ook hiervan zijn officieel lijkende douanepapieren. Op dit moment heeft het slachtoffer contact met een (geënsceeneerde) koerier, een VN-diplomaat, een bank, douane en het Tinder-profiel. Het slachtoffer ontwikkelt het gevoel dat zijn probleem ondertussen ook haar probleem is. Om te voorkomen dat hij wordt opgepakt, springt zij bij met een eerste betaling, zij heeft zijn financiële middelen gezien en gaat ervan uit dat zij uiteindelijk haar betaling terugontvangt. Het slachtoffer geeft vanaf dit moment aan

gehersenspoeld te zijn en er geld in te hebben zitten ('pot committed'), waardoor ze steeds verder gaat in zijn (uiteindelijke) leugens en meer geld overmaakt. Op het moment dat haar geld op is, leent ze van haar moeder en uiteindelijk van haar baas; die vraagt haar waar het geld voor is, en geeft haar aan dat dit waarschijnlijk een oplichter betreft.
(Leukfeldt e.a. 2018)

Romance-scamslachtoffers staan er vaak alleen voor

De belangrijkste behoefte van slachtoffers is zorgen dat de scam stopt. Slachtoffers behoeven hulp om in te zien dat ze slachtoffer zijn van fraude middels een duidelijk verhaal over wat ze is overkomen:¹⁰

'[Ik moet] weten hoe het zit, of je inderdaad slachtoffer bent van fraude. Zonder een heel verhaal en oordeel eromheen.' (slachtoffer, in: Leukfeldt e.a. 2018)

Door hun vindbaarheid, hun specifieke kennis over dit fenomeen en hun begrip van de situatie spelen organisaties als de Fraudehulpdesk en Slachtofferhulp Nederland een belangrijke rol hierin (Leukfeldt e.a. 2018). Voor slachtoffers is het belangrijk erkend te worden als slachtoffer en hun verhaal te kunnen doen. Dit is het startpunt voor verwerking van slachtofferschap. Deze erkenning vinden slachtoffers vaak niet bij de politie, waar zij weggestuurd worden en geen aangifte kunnen doen (Leukfeldt e.a. 2018). Uit eerder onderzoek blijkt dat dit te wijten is aan gebrek aan kennis bij politiemedewerkers (Leukfeldt e.a. 2013b). Dit is in lijn met buitenlandse studies, waaruit blijkt dat de politie fraudedelicten onvoldoende serieus neemt (Bossler e.a. 2019). Als resultaat wordt geen aangifte opgenomen, vindt er geen registratie plaats van criminaliteit en voelen slachtoffers zich niet serieus genomen (Leukfeldt e.a. 2018; 2020; Cross e.a. 2016).

De politie benadrukt in haar afwijzing geregeld dat het slachtoffer zelf verantwoordelijk is, doordat het uit eigen beweging of 'vrijwillig' geld heeft overgemaakt (Leukfeldt e.a. 2018). De directe sociale omgeving

10 Internationale experts op het onderwerp onderschrijven dit belang: 'The biggest challenge is, to convince them that it is real (...) [because] once you are engaged, financially and emotionally, it is hard to quit' (onderzoeker, in: Leukfeldt e.a. 2018).

houdt slachtoffers ook verantwoordelijk,¹¹ iets wat in de literatuur wordt omschreven als *victim blaming* (zie bijv. Cross 2016). De noodzakelijkheid van (een mate van) coöperatie van het slachtoffer voor het slagen van de fraude maakt het slachtoffer gevoelsmatig medeverantwoordelijk (Titus & Gover 2001). De dominantie van dit idee van eigen verantwoordelijkheid wordt geïllustreerd door de wijze waarop het slachtoffer ook zichzelf de schuld geeft:

'Achteraf neem ik mezelf dat heel kwalijk, ik ben mijzelf hierdoor minder waard gaan vinden (...) hoe heb ik zo stom kunnen zijn?' (slachtoffer, in: Leukfeldt e.a. 2018)

Uit schaamte lopen slachtoffers het risico zichzelf te isoleren en zich terug te trekken uit (delen van) de samenleving:

'[Ik heb het] verzwegen voor mijn omgeving, hoongelach, dat krijg je gewoon (...) Je kunt ook een voorwerp van spot worden, dat wil je niet.' (slachtoffer, in: Leukfeldt e.a. 2018)

Dit isolement maakt slachtoffers extra kwetsbaar.

Een financiële strop voor slachtoffers, familie en vrienden

De gevolgen die slachtoffers van romance scams melden, variëren van het verlies van enkele honderden euro's tot bedragen van honderdduizenden euro's. De uiteindelijke impact die deze financiële gevolgen hebben op het leven van slachtoffers verschilt door de financiële situatie en de sociale omgeving van slachtoffers (Notté e.a. 2020; Cross e.a. 2016). Dit varieert van een fikse tegenvaller tot het verlies van alles wat iemand had, schulden en verlies van huisvesting:

'Ik heb niks meer! Ik heb mijn laatste cent overgemaakt! (...) In een paar weken tijd ben je alles kwijt wat je in al die jaren hebt opgebouwd.' (slachtoffer, in: Leukfeldt e.a. 2018)

11 Slachtoffers worden niet zelden door hun eigen sociale omgeving veroordeeld, omdat er ook vaak geld van anderen is verloren en de financiële schade niet alleen het slachtoffer raakt.

De reden dat de schade zo groot is, lijkt te zijn dat de fraude lang aanhoudt. Zo verliezen veel slachtoffers ook geld dat zij hebben geleend (Leukfeldt e.a. 2018; Cross e.a. 2016).

Financiële schade kan langdurig aanhouden voor slachtoffers die door de emotionele impact van de fraude niet langer kunnen werken of ziek worden (Leukfeldt e.a. 2018; Cross e.a. 2016). Door het ontbreken van een aangifte, opsporingsonderzoek en daarmee veroordeling van een dader is het onmogelijk voor slachtoffers om een financiële schadevergoeding te ontvangen (Notté e.a. 2020). Banken en andere financiële instellingen kunnen weinig voor de slachtoffers betekenen. Hier is uiteraard, door de vaak grote financiële schade, wel veel behoefte aan. Slachtoffers zijn nu puur aangewezen op financiële hulp vanuit de omgeving om te voorzien in hun levensonderhoud en onderdak (Leukfeldt e.a. 2018).

Een financiële en emotionele ‘double hit’

De financiële schade van romance scams is evident, empirische studies tonen ook emotionele en psychologische gevolgen aan (Leukfeldt e.a. 2018; Button e.a. 2009; Kerr e.a. 2013; Richards & Cross 2018; Buchanan & Whitty 2014). Deze gevolgen hangen samen met de weerbaarheid van slachtoffers (Button e.a. 2009; Cross e.a. 2016). De combinatie van financiële en emotionele gevolgen wordt een *double hit* genoemd (Whitty & Buchanan, 2015).

De emotionele impact van romance scams is groot. In Australisch onderzoek worden ze als ‘*devastating*’ omschreven (Cross e.a. 2016), in Nederlandse studies spreken slachtoffers en hulpverleners eveneens over depressies, PTSS en suïcidaliteit (Leukfeldt e.a. 2018). Mildere gevolgen van romance scams zijn een verlies van vertrouwen, schuldgevoel en schaamte, woede en frustratie, stress, angst, verdriet en teleurstelling (Leukfeldt e.a. 2020; Notté e.a. 2020; Cross e.a. 2016), en deze impact kan zich gedurende een lange periode doen gelden (Cross e.a. 2016). Slachtoffers spreken ook over een fysieke impact, zoals slapeloosheid, misselijkheid en gewichtsverlies door de grote emotionele impact (Cross e.a. 2016; Leukfeldt e.a. 2018).

De ervaring kan voor slachtoffers dermate traumatisch zijn dat zij de wijze waarop het slachtoffer zichzelf en de wereld ziet fundamenteel verandert. De basisassumpties over het leven lijken aangetast, of

shattered,¹² waardoor het slachtoffer niet meer gelooft in een goede wereld en het gevoel voor eigenwaarde is verdwenen:

'Ik durf mijn gevoelens niet meer te uiten, ik durf niets meer te zeggen, ik durf niet meer voor mezelf op te komen.' (slachtoffer, in: Leukfeldt e.a. 2018)

De aantasting van deze basisassumpties bij getraumatiseerde slachtoffers is problematisch, omdat deze een negatieve invloed hebben op het verloop van het verdere leven en het succes daarin (Janoff-Bulman 1992). Het verlies van vertrouwen in zichzelf en de wereld om het slachtoffer heen heeft een sterke negatieve invloed op het maken van plannen voor de toekomst, het doen van investeringen en het aangaan van connecties. Het vertrouwen dat hiervoor nodig is, lijkt door het slachtofferschap te zijn verdwenen:

'Vreemde mensen die hou ik op afstand. Je vertrouwen is weg. Je moet eerst opbouwen en daarna kan ik je vertrouwen.' (slachtoffer, in: Leukfeldt e.a. 2018)

Conclusie en discussie

De afgelopen jaren is er een toename te zien in romance scams, zowel in het aantal slachtoffers als wat betreft de financiële schade die wordt geleden. Vaak bestaan er geen mogelijkheden voor financiële compensatie. De grootste groep slachtoffers lijkt over het algemeen hoger opgeleid en van middelbare leeftijd.

Grote financiële verliezen gaan gepaard met gevoelens van schaamte, schuld en het verdriet om het verlies van een (ingebeelde) liefdesrelatie. Deze ingrijpende gevolgen worden versterkt als blijkt dat de politie niet actief op zoek gaat naar de dader en het slachtoffer zelf verantwoordelijk gehouden wordt.

Eerder slachtofferonderzoek laat zien dat een gebrek aan deze sociale ondersteuning, het ontbreken van een opsporingsonderzoek en geen mogelijkheden voor compensatie van de geleden schade allemaal bij-

¹² Zoals voor het eerst beschreven in de *shattered assumptions theory* van Janoff-Bulman (1992).

dragen aan het vergroten van de negatieve impact op het slachtoffer (Shapland e.a. 1985).

In Nederlands onderzoek wordt door twee slachtoffers zelfs de parallel getrokken met seksueel misbruik en mishandeling:

'Ik ben fysiek nooit verkracht, toch had ik het gevoel dat ik verkracht was.'
(slachtoffer, in: Leukfeldt e.a. 2018)

In Australisch onderzoek vergeleken slachtoffers eveneens de impact van romance scams met verkrachting (Cross 2016). Gelet op de impact van romance scams hebben slachtoffers meer ondersteuning en empathie nodig om te voorkomen dat zij geïsoleerd raken en om te leren omgaan met de gevolgen van een romance scam. Meer kennis is nodig om burgers weerbaarder te maken en de ondersteuning van slachtoffers te verbeteren. Registraties moeten worden verbeterd om de aard en omvang beter in kaart te brengen. Internationale samenwerking lijkt noodzakelijk om opsporing en vervolging mogelijk te maken, datingapps en sociale media aan te spreken op hun verantwoordelijkheden als platform en meer begrip en erkenning voor slachtoffers te creëren. Om tot een betere voorlichting en preventie te komen is meer (kwantitatief) onderzoek nodig naar de kenmerken van slachtoffers.

Literatuur

ACCC 2019

ACCC, *Targeting scams: Report of the ACCC on scams activity 2018*, Canberra: Australian Competition and Consumer Commission 2019.

Bossler e.a. 2019

A. Bossler, T.J. Holt, C. Cross & G.W. Burruss, 'Policing fraud in England and Wales: Examining constables' and sergeants' online fraud preparedness', *Security Journal* 2019, doi: 10.1057/s41284-019-00187-5.

Buchanan & Whitty 2014

M. Buchanan & M.T. Whitty, 'The online dating romance scam: Causes and consequences of victimhood', *Health, Risk & Society* (20) 2014, afl. 3, p. 261-283.

Button e.a. 2009

M. Button, C. Lewis & J. Tapley, *A better deal for fraud victims: Research into victims' needs and experiences*, Londen: National Fraud Authority 2009.

Cross 2016

C.A. Cross, "'They're very lonely": Understanding the fraud victimisation of seniors', *International Journal for Crime, Justice and Social Democracy* 2016, p. 60-75.

Cross e.a. 2016

C.A. Cross, K.M. Richards & R. Smith, 'The reporting experiences and support needs of victims of online fraud', *Trends and Issues in Crime and Criminal Justice* 2016, p. 1-14.

Domenie e.a. 2012

M.M.L. Domenie, E.R. Leukfeldt, J. van Wilsem & W.P. Stol, 'Slachtofferschap van cybercrime in kaart gebracht. Hacken, e-fraude, identiteitsfraude en voorschotfraude', *Tijdschrift voor Veiligheid* (11) 2012, afl. 2, p. 47-56.

Fraudehulpdesk 2020

Fraudehulpdesk, *Fraude in het afgelopen decennium*, www.fraudehulpdesk.nl/thema/fraude-in-het-afgelopen-decennium/.

Hesseling & Versteegh 2016

R. Hesseling & P. Versteegh, 'Politie cijfers: meten is weten, maar doe vooral ook meer met ongeveer', in: E. Devroe, E. De Raedt, H. Elffers & D. Schaap (red.), *Meten is weten*, Apeldoorn: Maklu 2016, p. 25-42.

IC3 2019

IC3, *2018 Internet crime report*, Washington: Internet Crime Complaint Center, Federal Bureau of Investigation 2019.

Janoff-Bulman 1992

R. Janoff-Bulman, *Shattered assumptions*, New York: Free Press 1992.

Jansen & Leukfeldt 2018

J. Jansen & E.R. Leukfeldt, 'Coping with cybercrime victimization: An exploratory study into impact and change', *Journal of Qualitative Criminal Justice & Criminology* (2) 2018, afl. 2, p. 205-228.

Jong e.a. 2018

L. Jong, E.R. Leukfeldt & S. van de Weijer, 'Aangiftebereidheid na slachtofferschap van cybercrime', *Tijdschrift voor Veiligheid*. 17(1-2) 2018, p. 66-78.

Kerr e.a. 2013

J. Kerr, R. Owen, C. McNaughton-Nicolls & M. Button, *Research on sentencing online fraud offences*, Londen: Sentencing Council 2013.

King & Thomas 2009

A. King & J. Thomas, 'You can't cheat an honest man: Making (\$\$\$ and) sense of the Nigerian e-mail scams', in: F. Schmalleger & M. Pittaro (red.), *Crimes of the internet*, Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall 2009, p. 206-224.

Leukfeldt e.a. 2013a

E.R. Leukfeldt, S. Veenstra, M. Domenie & W.P. Stol, *De strafrechtketen in een gedigitaliseerde samenleving. Een onderzoek naar de strafrechtelijke afhandeling van cybercrime*, De Bilt/Leeuwarden: PAC/NHL 2013.

Leukfeldt e.a. 2013b

E.R. Leukfeldt, S. Veenstra, M. Domenie & W.P. Stol, 'High volume cyber crime and the organization of the police. The results of two empirical studies in the Netherlands', *International Journal of Cyber Criminology* (7) 2013, afl. 1, p. 1-17.

Leukfeldt e.a. 2018

E.R. Leukfeldt, R.J. Notté & M. Malsch, *Slachtofferschap van online criminaliteit. Een onderzoek naar behoeften, gevolgen en verantwoordelijkheden na slachtofferschap van cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit*, Den Haag: WODC 2018.

Leukfeldt e.a. 2020

E.R. Leukfeldt, R.J. Notté & M. Malsch, 'Exploring the needs of victims of cyber-dependent and cyber-enabled crimes', *Victims & Offenders* (15) 2020, afl. 1, p. 60-77, doi: 10.1080/15564886.2019.1672229.

Notté e.a. 2020

R.J. Notté, E.R. Leukfeldt & M. Malsch, 'Double, triple or quadruple hits? Exploring the impact of cybercrime on victims', *International Review of Victimology* (in review).

Rege 2009

A. Rege, 'What's love got to do with it? Exploring online dating scams and identity fraud', *International Journal of Cyber Criminology* (3) 2009, afl. 2, p. 494-512.

Reyns & Randa 2015

B. Reyns & R. Randa, 'Victim reporting behaviors following identity theft victimization: Results from the National Crime Victimization Survey', *Crime & Delinquency* (63) 2015, doi: 10.1177/0011128715620428.

Richards & Cross 2018

K.M. Richards & C.A. Cross, 'Online fraud victims' experiences of participating in qualitative interviews', *Criminal Justice Studies* 2018, p. 95-111.

Shapland e.a. 1985

J. Shapland, J. Willmore & P. Duff, *Victims in the criminal justice system*, Aldershot: Gower Publishing 1985.

Titus & Gover 2001

R.M. Titus & A.R. Gover, 'Personal fraud: The victims and the scams', *Crime Prevention Studies* (12) 2001, p. 133-151.

Van de Weijer e.a. 2019

S.G.A. van de Weijer, R. Leukfeldt & W. Bernasco, 'Determinants of reporting cybercrime: A comparison between identity theft, consumer fraud, and hacking', *European Journal of Criminology* (16) 2019, afl. 4, p. 486-508.

Whitty 2013

M.T. Whitty, 'The Scammers Persuasive Techniques Model: Development of a stage model to explain the online dating romance scam', *The British Journal of Criminology* (53) 2013, afl. 4, p. 665-684.

Whitty 2018

M.T. Whitty, 'Do you love me? Psychological characteristics of romance scam victims', *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking* 2018, p. 105-109.

Whitty & Buchanan 2015

M. Whitty & T. Buchanan, 'The online dating romance scam: The psychological impact on victims – both financial and non-financial', *Criminology and Criminal Justice* (16) 2015, doi: 10.1177/1748895815603773.

Worsley e.a. 2017

D.J. Worsley, J. Wheatcroft, E. Short & R. Corcoran, 'Victims' voices: Understanding the emotional impact of cyberstalking and individuals' coping responses', *SAGE Open* (7) 2017, doi: 10.1177/2158244017710292.